

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЛІДЕРСТВО ТА КОМАНДОТВОРЕННЯ»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	20 Аграрні науки та продовольство
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	201 Агрономія
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Агробіотехнологічний

Біла Церква – 2023-2024 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Лідерство та командотворення» для здобувачів вищої освіти агробіотехнологічного факультету за спеціальністю 201 «Агрономія», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Розробники Л.П. Хахула, Б.В. Хахула. Біла Церква: БНАУ, 2023. 19 с.

Розробники: Л.П. Хахула, канд. пед. наук, доцент

Б.В. Хахула, доктор філософії в галузі економіки, доцент

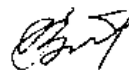
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри менеджменту
(Протокол №1 від 21.08.2023 р.)

Завідувач кафедри менеджменту,
д-р екон. наук, професор

Ю.С. Гринчук

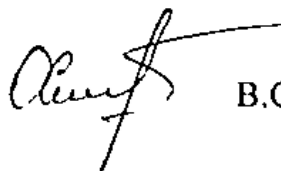
Гарант ОП «Агрономія»
канд. с.-г. наук, доцент

В.Я. Сабадін

Схвалено науково-методичною комісією агробіотехнологічного факультету
(Протокол №1 від 23.08.2023 р.)

Голова науково-методичної комісії,
канд. с.-г. наук, доцент

В.С. Хахула

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	9
6.3. Самостійна робота	11
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	13
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	15
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	15
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	18
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	18

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023-2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Лідерство та командотворення» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 32 години (лекції – 16, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 58 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	<i>Галузь знань:</i> 20 Аграрні науки та продовольство	Нормативна	
		<i>Рік підготовки</i>	
Змістових модулів – 2	<i>Спеціальність:</i> 201 Агрономія	4-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – бізнес-проект		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість академічних годин – 90		8-й	9-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5,4		Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	16 год.
	<i>Практичні</i>		
	16 год.		4 год.
	<i>Самостійна робота</i>		
		58 год.	82 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Метою вивчення дисципліни є формування системи професійної компетентності (знань, прикладних вмінь та навичок) щодо використання принципів, типів, інструментів лідерства керівником та забезпечення функціонування налагодженої роботи в команді для тривалого ділового партнерства в майбутній професійній діяльності.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Лідерство та командотворення» базується на знаннях таких дисциплін як «Введення до спеціальності» та «Економіка, підприємництво, менеджмент», вивчених на 1, 2 та 3-му курсах.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Перелік компетентностей за Стандартом вищої освіти України	Результати навчання за ОП спеціальності 201 «Агрономія»	Результати навчання з дисципліни
<p>Інтегральна компетентність: ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми з агрономії, що передбачає застосування теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності: ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК10. Здатність працювати в команді.</p> <p>Спеціальні компетентності: СК 9. Здатність управляти комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у конкретних виробничих умовах.</p>	РН 2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.	РН 2.1. Вміти розвивати та самовдосконалювати професійно важливі якості керівника команди. РН 2.2. Вміти визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.
	РН 3. Обговорювати і пояснювати основи, що сприяють розвитку загальної політичної культури та активності, формуванню національної гідності й патріотизму, соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання економіки й права.	РН 3.1. Вміти формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички для розв'язання проблемних і конфліктних ситуацій в організації. РН 3.2. Вміти працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань у галузі агрономії.
	РН 10. Аналізувати та інтегрувати знання із загальної та спеціальної професійної підготовки в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі агрономії.	РН 10.1. Знати основні принципи лідерства й командотворення під час професійної діяльності у галузі агрономії. РН 10.2. Знати основні етапи формування команди, процеси внутрішньої динаміки команди при переході від одного етапу розвитку до іншого. РН 10.3. Вміти виконувати функціональні обов'язки в групі та володіти методами ефективного командотворення. РН 10.4. Вміти пояснювати значення лідерства для досягнення успіху в професійній діяльності.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІДЕРСТВО ТА КОМАНДОТВОРЕННЯ»

Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків у галузі агрономії

- Тема 1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера.
- Тема 1.2. Структура лідерства та теорії його походження.
- Тема 1.3. Харизматичне лідерство у сфері агрономії.
- Тема 1.4. Лідери нового покоління у сфері агрономії.
- Тема 1.5. Стилi лідерства.
- Тема 1.6. Гендерні аспекти лідерства у сфері агрономії.
- Тема 1.7. Лідерство в молодіжних колективах.

Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та тимбілдінг у галузі агрономії

- Тема 2.1. Предмет корпоративної культури.
- Тема 2.1. Тімбілдінг.
- Тема 2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимбілдінгу.
- Тема 2.4. Основи роботи в команді. Методика тимбілдінгу в галузі агрономії.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		л	п	ср		л	п	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
<i>Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків у галузі агрономії</i>								
Тема 1. Вступ до теорії і практики формування лідера	10	2	2	6	9	0,5	0,5	8
Тема 2. Структура лідерства та теорії його походження	10	2	2	6	6	-	-	6
Тема 3. Харизматичне лідерство у сфері агрономії	6	1	1	4	9	0,5	0,5	8
Тема 4. Лідери нового покоління у сфері агрономії	8	1	1	6	8	-	-	8
Тема 5. Стилї лідерства	10	2	2	6	9	0,5	0,5	8
Тема 6. Гендерні аспекти лідерства у сфері агрономії	8	1	1	6	9	0,5	0,5	8
Тема 7. Лідерство в молодіжних колективах	6	1	1	4	6	-	-	6
<i>Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та тимбілдінг у галузі агрономії</i>								
Тема 8. Предмет корпоративної культури	10	2	2	6	9	0,5	0,5	8
Тема 9. Тимбілдінг	6	1	1	4	7	0,5	0,5	6
Тема 10. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимбілдіngu	8	1	1	6	9	0,5	0,5	8
Тема 11. Основи роботи в команді. Методика тимбілдіngu у галузі агрономії	10	2	2	4	9	0,5	0,5	8
Усього годин	90	16	16	58	90	4	4	82

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків у галузі агрономії</i>	
1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера. Природа лідерства. Визначення основних понять лідерства. Елементи лідерства. Сучасна парадигма лідерства. Знання лідерства. Історичний огляд основних концепцій. Мистецтво і наука лідерства.	2
1.2. Структура лідерства та теорії його походження. Теорії особистісних якостей. Поведінкові теорії. Теорія індивідуалізованого лідерства. Ситуаційні теорії. Атрибутивні теорії. Теорії заміників лідерства. Теорії харизматичного лідерства.	2
1.3. Харизматичне лідерство у галузі агрономії. Сутність поняття «харизма». Функції харизми при забезпеченні влади у сфері агрономії. Співвідношення понять популярності і харизми, іміджу і харизми. Значення харизми для реалізації лідерства. Етичні прояви харизми. Ознаки неетичного харизматичного лідерства у сфері агрономії.	1
1.4. Лідери нового покоління у сфері агрономії. Сутність поняття «стратегічне лідерство». Сфера стратегічного лідерства в агрономії. Сутність поняття «образ майбутнього». Суспільні виклики, що формують новий тип лідерства. Розвиток особистості сучасного лідера-агронома.	1
1.5. Стилi лідерства. Поняття стилю в аграрному менеджменті та його класифікація. Технології делегування повноважень. Вибір найбільш адекватного стилю керівництва та лідерства у сфері агрономії. Стилi лідерства за Гоулманом.	2
1.6. Гендерні аспекти лідерства у сфері агрономії. Особливості жіночого лідерства. Проблеми та труднощі на шляху до жіночого лідерства в агрономії.	1
1.7. Лідерство в молодіжних колективах. Лідер неформальної молодіжної групи: основні риси та якості. Джерела влади лідера-агронома та порівняння їх характеристик. Класифікація лідерів-неформалів за стилями керівництва, їх характеристика та діяльність. Проблеми сучасного лідера-агронома неформальної молодіжної групи. Лідер як соціальний архітектор. Зміни – основа розвитку. Образ майбутнього.	1
Разом за змістовий модуль 1	10

Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та тимбілдінг у галузі агрономії		
2.1. Предмет корпоративної культури.	Сутність поняття «корпоративна культура». Відмінності організаційної та корпоративної культури. Критерії класифікації корпоративної культури. Основні елементи і функції корпоративної культури. Чинники, що впливають на корпоративну культуру в сфері агрономії.	2
2.2. Тимбілдінг.	Сутність командотворення: визначення, види, форми. Сутність поняття «команда». Ознаки команди. Функції команди. Команда як сукупний суб'єкт діяльності. Підходи до формування команди у сфері агрономії. Типологія взаємин всередині команди. Структурні елементи команди. Стадії розвитку команди. Типи і характеристики команд.	1
2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимбілдіngu.	Професійно важливі якості керівника команди в галузі агрономії. Групи ролей в команді. Функціональні та командні ролі. Роль лідера-агронома в команді. Типологія лідерства. Лідерство і трансляція цінностей в організації. Особливості лідерства у командах агрономічної сфери. Управління командою. Управління конфліктами, стилі вирішення конфліктів. Створення ефективних команд у сфері агрономії.	1
2.4. Основи роботи в команді. Методика тимбілдіngu в галузі агрономії.	Основні принципи роботи команди агрономів. Типи команд в організації. Творча команда і творчий колектив як команда. Ролі та норми в агрономічній команді. Робота в команді і взаємозалежність. Оцінка креативності. Основні загрози креативності агрономічних команд.	2
Разом за змістовий модуль 2		6
Всього		16

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків у галузі агрономії		
1.1. Вступ до теорії і практики формування лідера.	Еволюція визначення лідерства. Характеристика лідерів-агрономів. Особистісні риси лідера-агронома. Самооцінка лідерських	2

здібностей агронома. Закони лідерства. Ролі і обов'язки лідера-агронома. Фактори, які визначають здібності до лідерства. Визначення типів темпераменту та сильних і слабких сторін лідерів-агрономів. Особливості лідерства в аграрній сфері.	
1.2. Структура лідерства та теорії його походження. Експериментальне дослідження лідерства в рамках різних теорій. Сутнісне порівняння теорій лідерства.	2
1.3. Харизматичне лідерство у галузі агрономії. Поняття етичного та неетичного харизматичного лідера-агронома, порівняння особливостей стилів їхньої поведінки. Складання «рецепту» харизматичного лідерства у сфері агрономії. Основні типи компетенцій лідера-агронома.	1
1.4. Лідери нового покоління у галузі агрономії. Характеристики інноваційних лідерів в аграрній сфері. Особливості лідерства XX і XXI століття, аналіз та порівняння викликів, з якими зіштовхувалися ці лідери, специфіка їх стилів вирішення проблем. Розробка тренінгу навичок лідерів-агрономів. Технологія лідерської поведінки. Розгляд кейсів на тему «Лідерство і екотрансформація» щодо консолідації зусиль влади, бізнесу та громад для підтримки зеленої трансформації економіки. Есе на тему «Розвиток екологічного лідерства – вимога сьогодення».	1
1.5. Стилi лідерства. Розгляд резонансних та дисонансних стилів лідерства. Тренінг на тему «Стилi та типи лідерства в аграрній сфері», «Формальне та неформальне лідерство».	2
1.6. Гендерні аспекти лідерства у галузі агрономії. Розгляд питань щодо гендерних аспектів лідерства та встановлення рівноваги між кількістю жінок та чоловіків лідерів у сфері агрономії. Феномен «скляної стелі», феномен «теплиці», бар'єр відбору.	1
1.7. Лідерство в молодіжних колективах. Джерела влади лідера-агронома та порівняння їх характеристик. Класифікація лідерів-неформалів за стилями керівництва, їх характеристика та діяльність. Фактори та критерії успішного лідерства. Особистий розвиток.	1
Разом за змістовий модуль 1	10
Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та тимблдінг у галузі агрономії	
2.1. Предмет корпоративної культури. Корпоративна культура як засіб і результат командотворення. Формування корпоративної культури і цінності у галузі агрономії. Типи корпоративної культури. Відпрацювання навичок побудови ефективних комунікацій. Розробка кейсу «Формування атрибутів корпоративної культури у сфері агрономії». Аналіз артефактів	2

корпоративної культури, групових норм і цінностей.	
2.2. Тімбїлдінг. Психолого-соціальні підходи до процесу тімбїлдіngu. Командний дух агрономів. Визначення критеріїв згуртованої команди. Правила роботи в агрономічній команді. Розбір ситуацій суперництва та співпраці в команді, конкуренції або кооперації. Умови перетворення колективу на команду, переваги командної роботи.	1
2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тімбїлдіngu. Стадії розвитку організації. Згуртованість і ефективність команд. Методи прийняття управлінських рішень лідером-агрономом у стратегічному та інноваційному процесі. Розгляд практичних завдань та презентацій «Професійно важливі якості керівника команди у сфері агрономії».	1
2.4. Основи роботи в команді. Методика тімбїлдіngu у сфері агрономії. Відпрацювання навичок роботи в агрономічній команді. Основні типи тренінгів для лідерів-агрономів. Типи і характеристики команд в організації. Плюси і мінуси різних типів команд. Умови і фактори ефективної командної роботи у сфері агрономії. Тренінги з тімбїлдіngu (напрацювання навичок згуртованості, підтримки і довіри, навичок спілкування тощо).	2
Разом за змістовий модуль 2	6
Всього	16

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Лідерство та етичні засади ділових стосунків у галузі агрономії</i>		
1.1.	Вступ до теорії і практики формування лідера. Аграрний менеджмент і лідерство: порівняльна характеристика. Керівник організації як лідер і як традиційний менеджер. Особистісні аспекти лідерства. Форми взаємовідносин між лідером і підлеглими. Лідер і група. Основні вимоги, що ставляться до лідерів і менеджерів у сфері агрономії. Есе на тему «Мій лідерський потенціал».	6
1.2.	Структура лідерства та теорії його походження. Порівняння теорій лідерства (спільні та відмінні риси). Чому і як виникає лідерство. Сучасна парадигма екологічного лідерства.	6
1.3.	Харизматичне лідерство у галузі агрономії. Моральні аспекти лідерства (форми етичної та неетичної поведінки)	4

лідерів-агрономів). Формування етичної поведінки. Модель ефективного лідерства у сфері агрономії. Освоєння технології лідерської поведінки. Якості і поведінка особистості агронома. Роль харизми у формуванні та діяльності лідера-агронома. Есе на тему «Комунікативні навички харизматичного лідера».	
1.4. Лідери нового покоління у галузі агрономії. Управлінська компетентність. Баланс адміністраторських та лідерських якостей агрономів. Визначення сукупності особистих якостей, які забезпечують успіх в управлінні. Типи лідерів залежно від орієнтації на образ майбутнього і практичну діяльність. Професіоналізм та особистісні характеристики лідера-агронома.	6
1.5. Стили лідерства. Особливості прояву та наслідки шести стилів лідерства Гоулмана. Розгляд ситуацій, в яких одні стилі лідерства призводять до підвищення продуктивності організації, або до її спаду. Типове і специфічне в лідерстві у сфері агрономії.	6
1.6. Гендерні аспекти лідерства у сфері агрономії. Перепони на шляху жінок до лідерства у сфері агрономії: феномен «скляної стелі», феномен «теплиці», бар`єр відбору.	6
1.7. Лідерство в молодіжних колективах у сфері агрономії. Лідерство і влада у сфері агрономії: спільне і відмінне. Сутність поняття «влада» і «вплив». Типи влади лідера. Реакція підлеглих на застосування влади.	4
Разом за змістовий модуль 1	38
<i>Змістовий модуль 2. Корпоративна культура та тимблдінг у галузі агрономії</i>	
2.1. Предмет корпоративної культури. Лідер як майстер комунікацій. Мотивування діяльності персоналу. Надання прав і делегування повноважень. Корпоративна культура в системі управління персоналом підприємства.	6
2.2. Тімблдінг. Лідерство як риса діяльності управлінської команди у сфері агрономії. Роль керівника в розвитку етичної культури та дотриманні етичних норм. Імідж як складник діяльності управлінської команди.	4
2.3. Культура управління як елемент корпоративної культури та тимблдінгу. Етичний клімат в організації. Організаційна етика. Значення цінностей. Репутація організації.	6
2.4. Основи роботи в команді. Методика тимблдінгу у галузі агрономії. Правила командної роботи. Розподіл ролей в команді агрономів. Принципи роботи в команді. Написання портрета лідера-управлінця та ефективного члена команди у сфері агрономії. Особливості	4

командотворення в сучасній організації у сфері агрономії. Есе на тему «Команда мрії».	
Разом за змістовий модуль 2	20
Всього годин	58

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуального завдання.

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Розуміння лідерства західними та вітчизняними науковцями.
2. Модель ефективного лідерства: її особливості та прояви.
3. Інноваційна організація лідерства на сучасному аграрному підприємстві.
4. Характеристика базисних типів влади.
5. Традиційне лідерство в історії розвитку суспільства.
6. Токсичне лідерство.
7. Теорія лідерства як функція групи.
8. Характеристики лідера-керівника на сучасному етапі розвитку.
9. Концепції харизматичного лідерства.
10. Авторитет і лідерство менеджера.
11. Завдання, які стоять перед лідером у сучасних умовах господарювання.
12. Особистісні та ділові якості лідерів.
13. Основні джерела влади як основи лідерства.
14. Особливості реформаторського лідерства у великих групах.
15. Природа та визначення лідерства у сучасному менеджменті.
16. Проблеми управління лідерством в організації.
17. Роль лідера в управлінні зовнішніми зв'язками та проведення переговорів.
18. Зарубіжні дослідження психології лідерства.
19. Природа та сутність гендерного лідерства в Україні.
20. Вітчизняні дослідження психології лідерства.
21. Наукові підходи до вивчення феномена лідерства.
22. Типи підлеглих і особливості управління ними на підприємствах в умовах глобалізації.
23. Динаміка лідерства: формального та неформального статусу.
24. Способи впливу на підлеглих на сучасному аграрному підприємстві.
25. Рівні ієрархії лідерства в сучасній організації.
26. Застосування психологічних теорій лідерства у малих групах.
27. Еволюційний розвиток та історія виникнення лідерства як соціального явища.
28. Ознаки лідера у створенні системи лідерства за Демінгом.

29. Розвиток лідерства в контексті розвитку організації.
30. Лідерство в контексті керованих змін.
31. Умови створення лідерського потенціалу.
32. Створення компаній лідерського типу.
33. Лідерство і соціальне лідерство.
34. Лідерство і соціальні характеристики особистості.
35. Індивідуально-типологічні особливості лідерства у сучасному суспільстві.
36. Соціальні характеристики рис та якостей лідерів.
37. Типологія лідерства.
38. Соціально-психологічний феномен лідерства.
39. Лідерство і аутсайдерство.
40. Мотиваційні особливості формування лідерської позиції.
41. Вплив лідерства на ефективність розвитку підприємства і організації.
42. Соціально-економічні аспекти ефективності лідерства.
43. Роль лідера у подоланні конфліктних ситуацій та криз.
44. Роль лідера у формуванні картини майбутнього та місії організації.
45. Роль лідера у формуванні, впровадженні і розвитку культури організації.
46. Роль студентського самоврядування у формуванні лідерських якостей майбутніх управлінців.
47. Планування кар'єри і визначення потенціалу значущих компетенцій і мотиваторів розвитку лідера.
48. Відповідальне лідерство – потреба часу і запорука позитивних змін організації.
49. Виховання лідерів всередині організації.
50. Значення політичного лідерства у розвитку цивілізації.
51. Інноваційне лідерство – вимога ефективності управлінських рішень.
52. Поняття про стилі лідерства: основні класифікації.
53. Фактори, що впливають на формування стилю і типу лідерства.
54. Теорії лідерства.
55. Лідерство, влада та керівництво в сучасному суспільстві.
56. Лідерство і аутсайдерство.
57. Основні типи компетенцій лідера.
58. Етичні основи діяльності агронома-лідера.
59. Етика лідера: особливості формування та реалізації.
60. Поняття ситуативного та адаптивного лідерства: специфіка сучасного змісту.
61. Інноваційна організація лідерства та її характеристика на підприємстві сучасності.
62. Професіоналізм та особистісні характеристики лідера.
63. Лідерство і влада: спільне і відмінне.
64. Особистісний ресурс сучасного лідера.
65. Гендерний аспект соціального лідерства.

- 66. Вплив соціальних трансформацій на формування лідерства.
- 67. Типове і специфічне в лідерстві.
- 68. Взаємодія в групі та колективі: проблема організаційної поведінки лідера.
- 69. Комунікативна компетентність лідера: характеристики та основні прояви.
- 70. Мотиваційні особливості формування лідерської позиції.
- 71. Соціальне лідерство та гендерні особливості.
- 72. Поняття про реальну команду та її базові ознаки.
- 73. Життєвий цикл команди.
- 74. Команда як особливий тип організації: характеристики та умови формування.
- 75. Теорії формування команди.
- 76. Особливості командотворення в сучасній соціальній організації.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення практичної орієнтованості та творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle, тренінгів, майстер-класів практикуючих менеджерів, інтерактивних методів навчання, командної та індивідуально-консультаційної роботи, робиться акцент на саморозвиток особистості та проблемно-орієнтоване навчання.

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, дискусійне обговорення проблемних питань. Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з аналізом історій і ситуацій, конференцій; ділових та рольових ігор, мозкового штурму, круглих столів, портфоліо, презентацій, полілогу, дослідження бібліографічних довідок обраних лідерів, тренінгових вправ з тимблдингу, виконання групових проєктів.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки Viber, Telegram.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Успішність студента оцінюється шляхом проведення поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру щодо вивчення програмного матеріалу дисципліни;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання індивідуальних та самостійних завдань.

Модульний контроль рівня знань передбачає виявлення рівня опанування студентом матеріалу змістового модуля та вміння застосувати теоретичні знання для вирішення практичної ситуації.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється на заліку.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані командні проєкти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного контролю засобом оцінювання є контрольна робота. Контроль здійснюється за трьома складовими: лекційною (теоретичною), практичною (проблемні завдання) та самостійною роботою.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75% завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких

	прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо впевнено орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60% завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як сума балів з поточного, модульного та підсумкового контролю.

Сума балів з поточного контролю визначається як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Іспит	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	-	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (не зараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (не зараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Відеоматеріали за відповідними темами дисципліни.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Принтер.
3. Мультимедійне обладнання.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Сергеева Т. В., Фестеу Д., Роунтрі Г. Лідерство і командна робота: навч. посібник. Харків: ХНУБА, 2014. 124 с.
2. Нестуля О. О., Нестуля С. І. Основи лідерства. Наукові концепції (середина ХХ ст. – початок ХХІ ст.): навч. посіб. Полтава: ПУЕТ, 2016. 375 с.
3. Психологія тимбілдингу: навч. посібник / Романовський О. Г., Шаполова В. В., Квасник О. В., Гура Т. В.; за заг. ред. Романовського О. Г., Калашникової С. В. Харків: Друкарня Мадрид, 2017. 92 с.
4. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 192 с.
5. Теорія і практика формування лідера: навч. посібник / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.
6. Гринчук Ю. С., Хахула Л. П., Хахула Б. В. Лідерство та командотворення. Методичні вказівки для підготовки та організації практичних занять та самостійної роботи студентів освітнього рівня (ОР) «Бакалавр» усіх форм навчання. Біла Церква, 2018. 65 с.

Додаткова література

1. Аппело Юрген Менеджмент 3.0. Agile-менеджмент. Лідерство та управління командами. Фабула, 2019. 464 с.
2. Адізес І. Ідеальний керівник. Чому ним неможливо стати? К.: Наш формат, 2017. 288 с.
3. Адізес І. Командне лідерство. Як порозумітися з будь-яким менеджером. К.: Наш формат, 2018. 304 с.
4. Авдеев В. В. Работа с командой: психологические возможности. Практикум: Для самостоятельной работы над оптимизацией совместной деятельности. М.: КУРС: НИЦ ИНФРА-М, 2013. 152 с.
5. Джим Коллінз. Від хорошого до величного. К.: Наш формат, 2017. 368 с.

6. Нежинська О. Лідерство та керівництво. Психологічний дискурс. Олді- Плюс, 2020. 264 с.
7. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Карманенко В. В. Основи лідерства. Тренінг лідерських якостей та практичних навичок менеджера: навч. посіб. К.: Знання, 2013. 287 с.
8. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т. Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. 400 с.
9. Рубенштейн Д. Бути лідером. Мудрість від тих, хто змінив правила гри. Лабораторія, 2021. 448 с.
10. Теорія і практика формування команди. Журнал «Методист» (вкладка). №3. 2014. 40 с.
11. Федоренко Ю. О. Тренінг командостворення. Тренінгові технології у роботі психологічної служби вищого навчального закладу: навч. посіб. / за наук. ред. Н. О. Євдокимової. Миколаїв: Іліон, 2013. 558 с.
12. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 192 с. URL: <https://textbook.com.ua/menedzhment/1473451645>
13. Чжо Д. Становлення менеджера. Book Chef, Форс, 2020. 352 с.